

Suverenlik bir dövlətin daxili və xarici siyasetində tam müstəqil və sərbəst olması deməkdir. Bu anlayış, hüquqi, siyasi, həm də mədəni mənada işlədiril.

Hüquqi baxımdan suverenlik o demekdir ki, dövlətin qanunvericilik, icra və məhkəmə orqanları yalnız Konstitusiya və qanunlara təbə olur.

Siyasi baxımdan suverenlik isə dövlətin öz ərazisində vətəndaşları üzərində ali hakimiyətə sahib olması və digər dövlətlərlə bərabərhüquqlu münasibətlər qurmasıdır. 1995-ci ildə qəbul edilən Konstitusiya ölkəmizin suveren hüquqi dövlət olduğunu göstəricisidir. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin 19 sentyabr 2024-cü il tarixli Sərəncamı ilə 20 sentyabr gününün Azərbaycan Respublikasında "Dövlət Suverenliyi Günü" kimi qeyd olunması göstərir ki, Konstitusiyamızın əsas qayəsi olan ərazi bütövlüyü və suverenliyini tam bərpa edən ölkəmiz Konstitusiyanın tələblərinə və suveren hüquqlarına əsaslanaraq qarşıda duran strateji hədəflərə doğru əmin addımlarla irəliləyir. Müstəqil və suveren ölkədə yaşamaq hər bir vətəndaşa nəsib olmur. Xalqımız Vətən mühərbiyətində və 2023-cü ilin 19-20 sentyabrında aparılan antiterror tədbirləri zamanı Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ətrafında six birleşərək qələbə qazandı, Azərbaycan öz ərazisində suverenliyini bərpa etdi.

Bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti ərazi bütövlüyünü, suverenliyini qoruyan, tam təmin edən bir ölkəyə əvərilib. Ölkəmizin beş bir şəhərli, məsuliyyətli bir dönenində siyasi suverenlikə bərabər, mədəni suverenliyin əhəmiyyəti, əsasları, qorunması yolları haqqında da danışmaq yerine düşər. Beş mədəni

suverenlik dedikdə ne başa düşülür? Əgər siyasi suverenlik bir dövlətin öz ərazisində müstəqil şəkildə idarə olunmaq hüququndursa, mədəni suverenlik hər bir xalqın və dövlətin öz mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini qorumaq və inkişaf etdirmək hüququna sahib olması deməkdir.

Aydın məsələdir ki, bu hüquq yalnız siyasi qərarların qəbul olunması ilə məhdudlaşdırır, həmçinin mədəni dəyərlərin qorunmasına və təşviqinə şərait ya-

nan mədəniyyətlər başqalarını sıxışdırır kənara çıxara bilir. Beş olduqda isə mədəni suverenlik yerli mədəniyyətlərin bu prosesdə yoxa çıxmamasını təmin edir. Həmçinin bütün mədəniyyətlərin dəyərlərini vurğulayır, təkce dominant olanı deyil, milətlər, dinlər arasında qarşılıqlı hörməti, tolerant münasibəti aşılayır. Mədəni suverenlik əhatəli şəkilde tətbiq olunarsa, öz kimliyinə sadıq qalan, bütün mədəniyyətlərlə əlaqə qura bilən daha güclü və dayanıqlı millətlərin formalaşmasına kömək edər.

Mədəni suverenlik bir neçə sahədə özünü göstərir:

hər bir millətin tarixinin, mədəniyyətinin, düşüncə tərzinin nümayiş olunduğu məkanıdır. Muzeylər mədəni irsi sənədləşdirir və qoruyur, onun vasitəsilə xalqın keçmişini öyrənilir, unudulmağa qoymur, sərgilənən eksponatlar, təşkil edilən sərgilər, xalqın dəyərlərinə xidmət edir. Vacib məqamlardan biri isə gənclərdə milli kimlik, mədəni irs haqqında bilikləri, məlumatları aşılamaq üçün ən effektiv vasitələrdən biridir. Burdan aydın olur ki, muzeylər bir sira vacib

də əldə edilən Böyük Zəfər-dən sonra uğurla davam etdirilir. Mehəz ulu öndərin uzaqgörən siyaseti, mədəniyyətə və ədəbiyata verdiyi dəyər nəticəsində hələ SSRİ dövründə, 1982-ci ildə Şuşada böyük şair Vəqifin şərəfinə məqbərənin ucaldılması geniş əks-səda doğurmuşdur. Sovetlər dönməsində Qarabağ xanlığının baş vəziri olmuş şəxs üçün məqbərə ucaltmaq sıradan bir hadisə deyildi. Bu layihə təkce bir abidenin tikintisi deyil, həm də Vəqifin timsalında Azərbaycanın zəngin ədəbi irsinə, Qarabağ mədəniyyətinə verilən yüksək dəyərin ifadəsi idi. Dahi Liderin mədəni dəyərlərə, milli kimliyin qorunmasına verdiyi töhfə bununla bitmir. 1982-ci ildə Heydər Əliyev misli görünməmiş bir addım atmış, repressiya qurbanı filosofşair Hüseyn Cavidin məzarını uzaq, şaxtalı Sibirdən doğma Vətənə gətirdərək, ulu Naxçıvan torpağında təntənəli şəkildə dəfn etmiş, burada şairin şərəfinə məqbərə ucaldılmış və ailə üzvləri də burada dəfn olunmuşlar. Həmçinin Bakıda Cavidin 1920-1937-ci illərdə yaşadığı evdə müzeyi təsis edilmişdir. Ümummilli lider hər zaman milli kimliyin qorunması, təbliğ olunması, mədəni irsin sənədləşdirilməsi, tarixi yaddaşın saxlanması, təqdim və təbliğ olunması funksiyaları yerine yetirir: tarixi yaddaşın qorunması, milli dəyərlərin təbliği, təhsil və maarifçilik.

Qloballaşan və dəyərlərin daimi dəyişdiyi kiçik mədəniyyətlərin assimilyasiya uğrama təhlükəsinin artdığı bir dövrə muzeylər öz mədəni sərvətləri ni qoruyurlar.

Bu mədəni sərvətlərin qorunması və gələcək nəsillərə ötürülməsi dövlət siyasetinin mühüm istiqamətlərindən biridir. Xüsusilə ümummilli lider Heydər Əliyevin bu sahədəki xidmətləri əvəzsizdir. Ulu öndər mədəni irsin qorunmasına bütün fəaliyyəti boyu böyük diqqət yetirmiş, məhz Onun rəhbərliyi dövründə mədəniyyət sahəsi dövlət siyasetinin əsas prioritetlərindən birinə çevrilmişdi. Heydər Əliyev hər zaman vurğulayırdı ki, milli mədəniyyət xalqın rol oynayan mədəniyyət məbədləridir. Bu baxımdan, muzeylər mədəni suverenliyin qorunmasında strateji əhəmiyyətə malikdir. Muzeylər sadəcə hansısa bir əşyanın saxlandığı məkan deyil, həm də

Milli dilin qorunması və inkişafı - dil bir millətin dəşiyicisidir. Dilin zəifləməsi milli kimliyin zəifləməsinə səbəb ola bilər, adət-ənənələrin yaşadılması - xalqın minilliliklərboyu formalaşmış adət-ənənələri onun mədəni ruhunun təzahürüdür. İncəsənət və ədəbiyyatın inkişafı - müsiqi, rəsm, ədəbiyyat və digər sənət növüleri mədəniyyətin ifadə formalarıdır və onların qorunması mühüm əhəmiyyət daşıyır, tarixi və mədəni irsin qorunması - muzeylər, abidələr və tarixi məkanlar xalqın keçmişinin canlı şahidləridir.

Mədəni suverenlik hər bir xalqın milli dəyərlərini, dilini, tarixi yaddaşını, adət-ənənələrini qoruma və inkişaf etdirmə haqqıdır. Muzeylər isə bu dəyərlərin qorunmasında və gələcək nəsillərə ötürülməsində mühüm rol oynayan mədəniyyət məbədləridir. Bu baxımdan, muzeylər mədəni suverenliyin qorunmasında strateji əhəmiyyətə malikdir. Muzeylər sadəcə hansısa bir əşyanın saxlandığı məkan deyil, həm də

funksiyaları yerine yetirir: tarixi yaddaşın qorunması, milli dəyərlərin təbliği, təhsil və maarifçilik.

Qloballaşan və dəyərlərin daimi dəyişdiyi kiçik mədəniyyətlərin assimilyasiya uğrama təhlükəsinin artdığı bir dövrə muzeylər öz mədəni sərvətləri ni qoruyurlar.

Bu mədəni sərvətlərin qorunması və gələcək nəsillərə ötürülməsi dövlət siyasetinin mühüm istiqamətlərindən biridir. Xüsusilə ümummilli lider Heydər Əliyevin bu sahədəki xidmətləri əvəzsizdir. Ulu öndər mədəni irsin qorunmasına bütün fəaliyyəti boyu böyük diqqət yetirmiş, məhz Onun rəhbərliyi dövründə mədəniyyət sahəsi dövlət siyasetinin əsas prioritetlərindən birinə çevrilmişdi. Heydər Əliyev hər zaman vurğulayırdı ki, milli mədəniyyət xalqın varlığının və gələcəyinin əsasıdır. Ulu öndər tərəfindən Qarabağ bölgəsinin tarixi və mədəniyyətinə xüsusi diqqət ayrılmışdır. Bu siyaset Prezident İlham Əliyev tərəfindən cənnət Qarabağımızda 2020-ci il-

**Nübar MƏMMƏDOVA,
Hüseyn Cavidin Ev-Muzeyinin əməkdaşı.**